

พนักงานสอบสวนในอุดมคติของประชาชน

Investigator of People's ideal

รัชชัย ขยันทำ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

Raschai Khayantam

Mahamakut Wittayalai University Yasothon Theological College

Email : raschai_mbu1@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 19 มกราคม 2563; วันที่แก้ไขบทความ 24 มีนาคม 2563; วันที่ตอบรับบทความ: 28 มีนาคม 2563

Received: January 19, 2020; Revised: March 24, 2020; Accepted: March 28, 2020

บทคัดย่อ

การสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น มีมากมายหลายประการ เริ่มตั้งแต่การรับแจ้งความร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาว่าตนเองมีอำนาจรับคำร้องทุกข์ทำการสอบสวนหรือไม่ เมื่อพิจารณาแล้วว่ามีอำนาจรับคำร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวนโดยมิชักช้า และจะต้องทำการสอบสวนต่อเนื่อง และเป็นธรรมไปจนสรุปสำนวนและส่งให้อยู่การพิจารณาตามกฎหมาย ซึ่งขั้นตอนในการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน รัฐธรรมนูญ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายอาญา และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีได้กำหนดอย่างชัดเจนและเหมาะสม เป้าหมายของการสอบสวนคือการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด เพื่อให้ได้ความจริงที่ถูกต้องที่สุดน่าเชื่อถือที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการให้หลักประกันแก่ผู้ถูกกล่าวหาและสังคม การสอบสวนของพนักงานสอบสวน จึงมีความสำคัญในการดำเนินการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน

หลักธรรมที่พนักงานสอบสวนต้องมีการพิจารณาสอบสวนนั้นก็คือหลักพรหมวิหารธรรม หลักพรหมวิหารธรรม 4 ประกอบด้วย เมตตา คือ ความรัก กรุณา คือ ความสงสาร มุทิตา คือ พลอยยินดี และอุเบกขา คือ ความวางเฉย คุณธรรม 4 ประการเปรียบเหมือนจิตบิดามารดาที่มีต่อบุตรธิดา 4 คน คือคนเล็กต้องใช้เมตตา ลูกป่วยต้องใช้กรุณา ลูกสำเร็จความดีใช้มุทิตา และลูกมีอันเป็นไปสุดวิสัยจริงๆ ต้องใช้อุเบกขา นอกจากนั้นต้องปราศจากความลำเอียง ด้วยอำนาจความรัก ความโกรธ ความหลงและความกลัว ส่วนหลักฆราวาสธรรม คือ ธรรมของคฤหัสถ์อยู่ครองเรือน 4 ประการ สัจจะ คือ ความซื่อสัตย์ และความจริงใจ ทมะ คือ การข่มใจตนเข้ากับคนอื่นด้วยเหตุผล ขันติ คือ ความอดทน และจาคะ คือ การเสียสละ ดังนั้น การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปใช้ในการปฏิบัติงาน จึงเป็นการพัฒนางานด้านการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่ประชาชนและสังคมสืบไป

คำสำคัญ : 1. พนักงานสอบสวน 2. อุดมคติ 3. ประชาชน

Abstract

Investigation of the inquiry there are many things. Starting from complaint notification. The investigating officer must consider whether or not he or she has the authority to hear the complaint. Considered to have the power to receive a complaint. Investigators must investigate without delay. And will have to investigate continuously. And until the conclusion of the sentence and sent to the prosecutor to consider the law. Which steps in the practice of the constitutional investigators, criminal procedure law, criminal law and the police regulations on the case are clearly and appropriately defined. The goal of the investigation is to gather all kinds of evidence to obtain the most accurate, reliable, and accurate evidence possible. To secure the accused and society. Investigation of inquiry officer It is important to conduct justice for the people. The principle that the inquiry officer must have in the investigation is Brahmavihara (the Four Divine State of mind) Meta is friendliness, Karuna is compassion, Mudita is sympathetic joy and Upekkha is equanimity, 4 virtues are the same as parenting for 4 children are Small people need mercy. Sick patient please Good luck! and the child is really impossible. Must be used detached. It must be free from bias. With power, love, anger, delusion, and fear. the principles for Gharavasa-dhamma is the virtues of the ruler of the house 4, Sacca is honest and sincerity, Dama It's a great way to end it, Khanti is tolerance, and Caga Is a sacrifice. Therefore, the application of Buddhist principles to the work. This is the development of the investigation of the inquiry. To be effective and effective for the people and society.

Keywords: 1. Investigator 2. Ideal 3. People

บทนำ

ตำรวจภูธรจังหวัด(ภจ.ว) เป็นหน่วยงานได้บังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ให้บริการและรับใช้ประชาชนในงานด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานด้านการบริการประชาชน งานด้านป้องกันปราบปราม งานด้านการสืบสวน และงานด้านการสอบสวน ซึ่งงานด้านการสอบสวนนี้ถือว่าเป็นภารกิจหลักในการที่จะอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนของแต่ละสถานี โดยการสอบสวนนั้นหมายถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่น ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ กระบวนการสอบสวนนั้น มีขั้นตอนตั้งแต่ การรับแจ้งเหตุ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การรายงานเหตุ การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน การจับกุมผู้ต้องหา การปล่อยตัวชั่วคราว การผิดฟ้องหรือฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล การเก็บรักษาของกลาง การดำเนินการเพื่อพิสูจน์หลักฐาน

การนำเอาวิทยาการมาใช้ในการสอบสวน การประสานงานในหน่วยงานและหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนให้ความร่วมมือในการดำเนินคดี ซึ่งในการสอบสวนนั้นหากเมื่อมีการกระทำผิดทางอาญาเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ให้ครบถ้วน ก่อนสรุปสำนวนการสอบสวน และมีความเห็นเสนอสำนวนไปยังพนักงานอัยการให้พิจารณายื่นฟ้องผู้กระทำความผิดต่อศาล เพื่อศาลจะได้ทำการพิจารณาและมีคำพิพากษาต่อไป

ความหมายของพนักงานสอบสวน

ได้นั้นนักวิชาการให้ความหมาย แนวคิด ของพนักงานสอบสวนไว้ดังนี้

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และ เผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล (2552 : 6) ได้กล่าวไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(6) ว่า “พนักงานสอบสวน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน ตามความหมายนี้ พนักงานสอบสวนจึงเป็นเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งกฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ในการสอบสวน พนักงานสอบสวนและการสอบสวนจึงเป็นของคู่กันเสมอ

ไสว ลอบลัด (2545 : 36) กล่าวว่า หากพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 และมาตรา 20 พนักงานสอบสวนแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1. พนักงานสอบสวนทั่วไป ได้แก่ พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจหน้าที่สอบสวนความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นภายในหน้าที่ของตน แบ่งออกเป็น 2 จำพวก คือ

1) พนักงานสอบสวนในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

2) พนักงานสอบสวนในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ ข้าราชการตำรวจยศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

2. พนักงานสอบสวนพิเศษ ได้แก่ เจ้าพนักงานที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจสอบสวนคดีความผิดที่เกิดขึ้นนอกเขตอำนาจหน้าที่ของตน หรือเกิดนอกราชอาณาจักร ได้แก่

- 1) อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทน
- 2) พนักงานสอบสวนที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทน
- 3) พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับ
- 4) พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลที่ได้รับการเสียหายได้ฟ้องร้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่พนักงานที่มีกฎหมายพิเศษ ซึ่งกำหนดให้อำนาจหน้าที่การสอบสวนคดีพิเศษ เช่น พนักงานสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งมีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวนกรณีข้าราชการ เจ้าพนักงานของรัฐกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เป็นต้น

คุณสมบัติของพนักงานสอบสวน

แสง ชีระสวัสดิ์ (2530 : 21) กล่าวว่าพนักงานสอบสวนต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. รู้หลักจิตวิทยา คือ สามารถอ่านจิตใจผู้ที่ถูกสอบสวนออก และสามารถกระทำตัวเป็น นักแสดง หรือเป็นนักธุรกิจได้ เพราะผู้ถูกซักถามย่อมมีจิตใจแตกต่างกัน บางคนชอบปลอม บางคนชอบขู่ บางคนชอบสุภาพ
2. มีความรู้ทั่วไปกว้างขวาง เพราะต้องสอบสวนซักถามคดีไม่จำกัดประเภท และต้องขยันศึกษาหาความรู้ในเรื่องทั่วไปเพิ่มเติมอยู่เสมอ
3. มีไหวพริบ เพราะการถามปากคำมีปัญหาเฉพาะหน้าเกิดขึ้นมากมาย ต้องวิเคราะห์ หาสาเหตุ เมื่อพบปัญหาอยู่เสมอ ต้องรู้จักสนใจกระตือรือร้น แต่ไม่แสดงกิริยาอาการข่มขู่ผู้อื่น
4. มีบุคลิกภาพดี พนักงานสอบสวนแต่ละคนควรมีบุคลิกภาพเป็นที่น่าเลื่อมใส และอย่าเกรงแก่ผู้ที่ถูกซักถาม ลักษณะเป็นผู้เยียบขาด แต่อ่อนโยน และสามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจในตัว ผู้ถูกซักถามได้เป็นอย่างดี
5. มีความพากเพียรพยายาม พนักงานสอบสวนต้องมีความมานะบากบั่นในการที่จะซักถามให้ได้ ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเสมอ เพราะผู้ถูกซักถามอาจให้การสับสนวุ่นวาย บางครั้งนึกเหตุการณ์ไม่ค่อยออก และบางครั้งอาจให้ถ้อยคำคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงโดยไม่ตั้งใจ
6. รู้จักทำความเข้าใจ คือ รู้จักแสดงความสนิทสนมเป็นกันเองกับผู้ที่ถูกซักถามปากคำ หากผู้ถูกซักถามรู้สึกว่าเป็นกันเองกับผู้ซักถาม ไม่แสดงความเป็นกันเองกับตน ก็ย่อมจะไม่เต็มใจให้ข้อเท็จจริงอันถูกต้องแก่ผู้ซักถาม
7. ผู้ซักถามจะต้องไม่ยอมสัญญาให้กับผู้ถูกซักถามในสิ่งที่ตนปฏิบัติไม่ได้ เพราะจะเกิดความไม่ไว้วางใจในตัวผู้ซักถาม
8. มีความสามารถในการสังเกต และอ่านกิริยาท่าทางผู้ถูกซักถาม คือ รู้จักสังเกตปฏิกิริยาของผู้ถูกซักถามต่อข้อซักถาม และสามารถเข้าใจความหมายของอากัปกิริยานั้น ๆ เพื่อจะได้เลือกใช้กลวิธีในการซักถามปากคำได้ถูกต้อง

หลักการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

ในการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องทำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, ระเบียบ และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีได้กำหนดหลักทั่วไปว่าด้วยการสอบสวน สง่า ดวงอัมพร และ ประดิษฐ์ กล้าณรงค์ (2531 : 26) สรุปไว้ดังนี้

1. พนักงานสอบสวนต้องทำใจเป็นกลาง ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ฉะนั้นการถามควรระวังอย่าให้เป็น การโน้มเอียงให้ผู้ให้ถ้อยคำคล้อยตาม หรือชี้ช่องอย่างใดอย่างหนึ่งในการถาม
2. การสอบสวนต้องกระทำโดยมิชักช้า แม้กฎหมายจะให้อำนาจโดยให้ร้องขอต่อศาลได้ก็ตาม แต่การสอบสวนที่ล่าช้าจะทำความเดือดร้อนให้แก่คู่กรณีและพยาน รวมทั้งอาจทำให้ข้อเท็จจริงผันแปรไป

3. การอ้างเหตุขออำนาจศาล จะขอในเมื่อมีความจำเป็นจริง ๆ แม้ศาลจะอนุญาตหากภายหลังปรากฏว่าเหตุที่ขอไม่สมควร ก็ต้องรับผิดชอบทางวินัย

4. ผู้สอบสวนต้องให้ความสะดวกแก่พยานในคดี

5. เป็นหน้าที่ของผู้สอบสวนจะต้องติดตามและทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

6. ถ้าสำนวนใดส่งไปยังพนักงานอัยการขอให้ฟ้อง พนักงานสอบสวนก็ต้องหมั่นไปติดตามกับพนักงานอัยการ เพื่อจะได้ทราบว่ามีข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อพนักงานอัยการจะได้สั่งตามสมควรและเพื่อให้เกิดผลดีแก่คดี

สรุปว่า การสอบสวนนับได้ว่าเป็นงานด้านแรกที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นธรรมแก่คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าในฐานะผู้ต้องหาหรือผู้เสียหาย เนื่องจากว่าการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่เป็นไปอย่างถูกต้องทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายของพนักงานสอบสวนที่ทำการสืบสวนสอบสวน ย่อมส่งผลดีต่อพนักงานอัยการและศาลในการดำเนินคดีต่อไปด้วยความยุติธรรมและรวดเร็ว ดังนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือก และได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าหาญ ต้องเป็นบุคคลที่มีความขยัน อดทน กล้าหาญ ฉลาด ตื่นตัวอยู่เสมอ มีความจำดี ช่างสังเกต คาดเหตุการณ์ได้แม่นยำ

ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน

พ.ต.อ.ชัชวาล สุขสมจิตร (2541 : 5-8) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน ไว้ดังนี้

1. การรับแจ้งความ เป็นความรับผิดชอบเบื้องต้นของพนักงานสอบสวน เกิดขึ้นเมื่อมีผู้เสียหายหรือผู้รับมอบอำนาจหรือผู้หนึ่งผู้ใดมาแจ้งความไม่ว่าจะโดยวิธีใด ๆ จะต้องรับแจ้งไว้ทุกเรื่อง และดำเนินการในทางรักษาความสงบเรียบร้อยให้ได้ นอกเหนือจากการเป็นพนักงานสอบสวน ที่มีหน้าที่สอบสวนคดีอาญาตามกฎหมาย ซึ่งเป็นกรณีที่จะต้องรับคำร้องทุกข์และทำการสอบสวนตามระเบียบและกฎหมายต่อไป

2. การสืบสวนจับกุม เป็นความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนในการสืบหาตัวคนร้ายและทำการจับกุม เป็นการปฏิบัติตามข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย ระเบียบการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. 2523 และตามกฎหมาย ซึ่งมีการกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ ให้พนักงานสอบสวนตามจับกุมตัวคนร้ายได้ เช่น ผู้เสียหายที่ได้ร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว และชี้ตัวให้จับกุมหรือ กรณีความผิดซึ่งหน้าซึ่งก็ต้องทำการจับกุมทันที

3. การควบคุม เป็นความรับผิดชอบโดยตรงของพนักงานสอบสวน เกิดขึ้นหลังจากมีการจับกุมหรือได้ตัวผู้ต้องหา ซึ่งการควบคุมนี้มีขอบเขต ระยะเวลา วิธีการตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย ซึ่งการควบคุมในชั้นสอบสวนจะเริ่มตั้งแต่แจ้งข้อหา ลงประจำวันควบคุมตัวที่สถานีตำรวจ จะสิ้นสุดเมื่อผู้ต้องหาตายหรือได้รับการปล่อยชั่วคราว หรือพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจเห็นควร สั่งไม่ฟ้อง ในการควบคุมนี้พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ผู้ต้องหาทราบด้วย ว่าผู้ต้องหาสิทธิพบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง ได้รับการ

เยี่ยมเยียนตามสมควร ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย และมีสิทธิให้ทนายหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนได้

4. การปล่อยชั่วคราว เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นต่อการควบคุม เป็นสิทธิของประชาชนตามกฎหมายและเป็นการบริการที่จะต้องมอบให้แก่ประชาชนด้วยความสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องอธิบายและมีความเห็นวินิจฉัยการปล่อยชั่วคราว และแจ้งให้ผู้ร้องขอทราบใน 24 ชั่วโมง ซึ่งหากอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้ว ก็ยังสามารถทำการสอบสวนต่อไปได้ ซึ่งเมื่อทำการสอบสวนเสร็จก็จะให้นายประกันส่งตัวผู้ต้องหา เพื่อนำส่งพนักงานอัยการต่อไป

5. การสอบสวนเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญยิ่งของพนักงานสอบสวน เพราะเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ทำเป็นรูปสำนวนการสอบสวนเพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด ในการปฏิบัติควรตั้งรูปคดีและประเด็นของเรื่องก่อน แล้วทำการสอบสวนไปตามประเด็น ในการนี้กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนไว้หลายประการและต้องกระทำโดยละเอียดรอบคอบ รัดกุม รวดเร็ว และมีคุณธรรม มีใจเป็นกลางตรงไปซึ่งคุณธรรม

6. การปฏิบัติอย่างอื่นที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวน เป็นการปฏิบัติเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การค้น การออกหมายเรียก การชันสูตรพลิกศพ การออกดำเนินรูปพรรณ การพิมพ์ลายนิ้วมือ รวมตลอดถึงการเปรียบเทียบประวัติอาญา การปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่างกระทรวงกลาโหมกับกระทรวงมหาดไทย การติดต่อกับหน่วยราชการต่าง ๆ

7. การสรุปสำนวนและเสนอผู้บังคับบัญชา หลังจากพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ และการดำเนินการทั้งหลายอันเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเรียบร้อยแล้ว ก็จะสรุปสำนวนมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ควรสั่งไม่ฟ้อง หรืองดการสอบสวน หรือควรงดการสอบสวนตามหลักเกณฑ์ของกฎหมาย แล้วเสนอสำนวนต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อสั่งคดี เป็นความเห็นที่แท้จริงก่อนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา ซึ่งเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะต้องคอยติดตามสำนวนการสอบสวนที่ส่งให้พนักงานอัยการ

8. การส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ผู้บังคับบัญชามีความเห็นทางคดีเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาทุกคดีไปไม่ว่าจะมีความเห็นทางคดีอย่างไร โดยเฉพาะหากเป็นความเห็น ควรสั่งฟ้องจะต้องส่งสำนวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องคอยติดต่อกับพนักงานอัยการ เพื่อจะได้ทราบหากมีข้อบกพร่องและจำเป็นต้องชี้แจง หรือดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม เพื่อให้สะดวกและเกิดผลดี

9. การสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งของพนักงานอัยการ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานอัยการโดยเร็ว และครบถ้วนตามประเด็นที่พนักงานอัยการสั่ง

10. การติดตามพยานไปเบิกความในศาล เมื่อพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้อง และยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแล้ว มีความจำเป็นต้องสืบพยาน เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนต้องคอยติดตามและนำพยานเข้าสืบต่อศาลให้ได้ โดยมีหน้าที่คอยสอดส่องดูแลพยานอยู่เสมอ เพราะหากศาลยกฟ้อง เพราะเหตุขาดพยานหลักฐานไม่สามารถนำพยานเบิกความได้ พนักงานสอบสวนจะต้องมีความติดตามที่ระบุไว้ในระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี

ดังนั้น ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน จะเริ่มตั้งแต่การรับแจ้งความ จนกระทั่งคดีขึ้นสู่ศาลโดยการนำพยานไปเบิกความในศาล ที่กล่าวมาทั้งหมดบางครั้งพนักงานสอบสวนจะต้องรับผิดชอบพร้อม ๆ กันหลายคดี บางครั้งพนักงานสอบสวนก็จะต้องมีหน้าที่อื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการสอบสวน เช่น การออกตรวจท้องที่ การตั้งจุดตรวจค้น การระดมพิเศษ ทำให้งานของพนักงานสอบสวนมีขอบเขตกว้างขวาง และมากมายกว่างานในหน้าที่อื่น และยังเป็นงานที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งอีกมากมาย จึงมีโอกาสนี้จะบกพร่องได้ง่าย ดังนั้นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ยังต้องเป็นผู้ที่พร้อมด้วยกำลังกายและปัญญาอย่างมาก ต้องเป็นผู้ที่หมั่นศึกษาหาความรู้ทั้งเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ ตลอดจนแนวคำพิพากษากฎีกา และความเห็นของพนักงานอัยการอีกครั้ง โดยเฉพาะต้องมีความขยันหมั่นเพียรเป็นอย่างมาก

ลักษณะงานที่ปฏิบัติของพนักงานสอบสวน

พ.ต.อ.ชัชวาล สุขสมจิตร (2541 : 102-107) ได้กล่าวถึงปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น การรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา หรือกรณีที่มีการตายโดยผิดธรรมชาติ ด้วยการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การชันสูตรพลิกศพ การเก็บรักษาพยานหลักฐาน การถามและบันทึกปากคำบุคคล การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้าเป็นสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น การดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่นในทำนองเดียวกัน ที่ทำในฐานะพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา หรือกรณีการตายโดยผิดธรรมชาติ ด้วยการออกหมายเรียก หมายค้น หมายจับ การค้นตัวบุคคลหรือสถานที่ การควบคุม การปล่อยชั่วคราว การมัดฟ้อง หรือฝากขัง การทำความเห็น และการดำเนินการกับสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น การเปรียบเทียบคดี และการดำเนินการเกี่ยวกับสำนวนการเปรียบเทียบ การป้องกันปราบปรามในกรณีมีความจำเป็นต้องกระทำตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ อันได้แก่ การระงับแก้ไขก่อนที่จะมีการกระทำความผิดร้ายหรือเหตุรุนแรงเกิดขึ้น การระงับปราบปรามและจับกุมผู้กระทำความผิด การให้ความช่วยเหลือและบริการแก่ประชาชน เป็นต้น ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การรวบรวมสถิติข้อมูลการศึกษา และเสนอความเห็นเกี่ยวกับงานสอบสวน เป็นต้น หรือตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

ชื่อตำแหน่ง พนักงานสอบสวน (สบ 2 และ สบ 3)

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติงานสอบสวน ภายใต้การตรวจสอบบ้างหรือปฏิบัติงานในฐานะหัวหน้าหน่วยงานระดับแผนก รับผิดชอบงานสอบสวน โดยควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจหรือปกครอง ผู้ใต้บังคับบัญชาจำนวนหนึ่ง และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการสอบสวน โดยปฏิบัติหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น การรวบรวม พยานหลักฐานเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาหรือกรณีการตายโดยผิดธรรมชาติ ด้วยการรับคำร้องทุกข์หรือ กล่าวโทษ การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การชันสูตรพลิกศพ การเก็บรักษาพยานหลักฐาน การถามและบันทึก ปากคำบุคคล การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เข้าเป็นสำนวนการสอบสวน หรือสำนวนชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น การดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือกฎหมายอื่นในทำนอง เดียวกันที่ทำในฐานะพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา หรือกรณีการตายโดยผิดธรรมชาติ ด้วยการ ออกหมายเรียก หมายค้น หมายจับ การค้นตัวบุคคลหรือสถานที่ การควบคุม การปล่อยชั่วคราว การมัดพ้อง หรือฝากขัง การทำความเห็นและการดำเนินการกับสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนชันสูตรพลิกศพ เป็นต้น การเปรียบเทียบคดี และการดำเนินการเกี่ยวกับสำนวนการเปรียบเทียบ การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่มี กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับกำหนดให้โดยเฉพาะ เช่น การเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ การเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ การป้องกันปราบปรามในกรณีที่มีความจำเป็นต้องกระทำอันได้แก่ การ ระงับแก้ไขก่อนที่จะมีการกระทำผิดเหตุร้ายหรือเหตุรุนแรงเกิดขึ้น การระงับ ปราบปรามและจับกุมผู้กระทำ ผิด การให้ความช่วยเหลือและบริการแก่ประชาชน เป็นต้น ศึกษาและนำวิทยาการต่าง ๆ มาใช้ในการสอบสวน วางแผนการสอบสวน ร่วมในการวางแผนการป้องกันปราบปราม ให้ความรู้และการศึกษาอบรมแก่ข้าราชการ ตำรวจ ติดต่อดำเนินงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติงานแก่ เจ้าหน้าที่ระดับรองลงมา ตอบปัญหาและชี้แจงเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับงานในหน้าที่ ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน นอกจากอาจปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังทำ หน้าที่วางแผน มอบหมายงาน วินิจฉัยสั่งการ ควบคุมตรวจสอบ ให้คำปรึกษา แนะนำปรับปรุงแก้ไขติดตาม ประเมินผล ติดต่อดำเนินงาน และแก้ไขปัญหาคือข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบด้วย

สรุปว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้พยายามวางกรอบแนวการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไว้ มากมาย โดยเน้นการปฏิบัติเพื่ออำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน ซึ่งพนักงานสอบสวนนั้นต้องทำการ สอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง โปร่งใส ถูกต้องและเป็นธรรม โดยปราศจากอคติ รวมถึงการที่พนักงาน สอบสวนต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ให้บริการกับประชาชนด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีไมตรีจิตด้วยความเต็มใจใน การให้บริการ อันจะส่งผลให้พนักงานสอบสวนและสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับความร่วมมือจากประชาชน ไม่ ว่าจะเป็นการให้ความร่วมมือในการมาเป็นพยานในคดี รวมถึงการได้รับเบาะแสที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ

หน้าที่ของพนักงานสอบสวน เนื่องจากในการทำงานของพนักงานสอบสวนนั้นถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรม และเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการใช้อำนาจอรัฐในป้องกันปราบปรามอาชญากรรม และการควบคุมความสงบสุขของสังคม หากการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเป็นไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้อง เป็นธรรม โปร่งใส และมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความสงบสุขต่อสังคม

หลักธรรมที่พนักงานสอบสวนควรนำไปปฏิบัติ

มีหลักธรรมที่พนักงานสอบสวนนำไปปฏิบัติเกี่ยวกับในการปฏิบัติงานให้เกิดความสมบูรณ์ เพื่อเป็นไปตามหลักกฎหมายและคุณธรรม อันประกอบไปด้วยหลักธรรม ดังมีดังนี้

1) หลักพรหมวิหาร 4 หมายถึง ธรรมสำหรับพระพรหมเป็นที่อยู่ของจิตใจ มี 4 ข้อ เป็นหลักธรรมสำคัญสำหรับบิดามารดา ผู้ได้รับสมญานามว่าเป็นพรหมของบุตร เพราะพรหมวิหารนี้เป็นธรรมสำหรับพรหมหรือผู้ประเสริฐ คุณธรรม 4 ประการนี้ ได้แก่ 1. เมตตา การมีความรัก ความปรารถนาดี 2. กรุณา การมีความสงสาร เอื้อนดู 3. มุทิตา การมีความยินดี 4. อุเบกขา การวางตัวเป็นกลาง มีความหนักแน่น

2) หลักขรवासธรรม 4 หมายถึง ธรรมอันนำความสุขมาสู่ผู้ครองเรือน มี 4 ประการ ดังนี้ 1. สัจจะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ 2. ทมะ หมายถึง การข่มใจตน 3. ขันติ หมายถึง ความเข้มแข็ง ความอดทน และอดกลั้น 4. จาคะ หมายถึง ความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว

สรุปว่า หลักธรรมในพระพุทธศาสนานี้พนักงานสอบสวนควรนำมาใช้ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคแก่ประชาชน และสังคม

วิเคราะห์พนักงานสอบสวนในอุดมคติตามแนวพุทธศาสนา

การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในอุดมคติตามแนวพุทธศาสนา หมายถึง การที่ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิดและจิตใจที่ดี โดยพนักงานสอบสวนนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิต ซึ่งได้แก่

1) **หลักพรหมวิหารธรรม** เป็นหลักธรรมสำหรับผู้นำ ผู้บริหาร บิดามารดา ซึ่งถือว่าเป็นพรหมของบุตรธิดา เพราะพรหมวิหารนี้เป็นธรรมสำหรับพรหมหรือผู้ประเสริฐ ตามแนวคติทางพระพุทธศาสนาถือว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์และอภิบาลโลก ด้วยการปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรมก็ถือว่าเป็นพรหมได้ เพราะฉะนั้น บิดามารดาจึงเป็นพระพรหมของบุตร เพราะมีคุณธรรม 4 ประการนี้ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขาต่อบุตรธิดา

2) **หลักขรवासธรรม** เป็นธรรมของการครองเรือนอันเป็นข้อปฏิบัติสำหรับสมาชิกทุกคนในครอบครัวมี 4 ประการ คือ สัจจะ หมายถึง ความซื่อสัตย์ความจริงใจ การมีความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน ทมะ หมายถึง การปรับปรุงตน การศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ กระทบกระทั่งกัน รู้จักควบคุมอารมณ์ ขันติ หมายถึง ความเข้มแข็ง ความอดทน จาคะ หมายถึง ความเสียสละไม่เห็นแก่ตัว การรู้จักให้อภัยกัน ด้วยความเมตตา

อย่างจริงจัง ดังนั้น หลักฆราวาสธรรม คือธรรมของคฤหัสถ์ผู้ครองเรือน หลักธรรมที่สำคัญคือ สัจจะ ทมะ ขันติและจาคะ

สรุป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่ใกล้ชิดและสัมผัสกับประชาชนมากที่สุด การบังคับใช้กฎหมายของตำรวจจึงมีความสำคัญ เนื่องจากมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ และความรู้สึกนึกคิดของประชาชน โดยเฉพาะการสอบสวนถือว่าเป็นขั้นตอนแรกหรือเป็นสายธารเริ่มต้นของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ถ้าการสอบสวนได้เริ่มต้นขึ้นโดยปราศจากความถูกต้อง ลำช้า และไม่เป็นธรรมแล้ว ย่อมหมายถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรมที่ประชาชนควรจะได้รับ ได้ถูกทำลายไปแล้วตั้งแต่ต้น และแม้ว่าการดำเนินการในขั้นตอนต่อไปของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะเป็นไปด้วยดีปานใดก็ตาม ความบริสุทธิ์ยุติธรรมก็หาได้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงไม่

การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในอุดมคติตามแนวพุทธศาสน์ จึงมีความสำคัญเพราะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ทำให้มีความรู้สึกว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนั้นยังเป็นเป้าหมายที่พึงปรารถนาทุกคน การที่พนักงานสอบสวนมีคุณธรรมจริยธรรม ในการปฏิบัติงานย่อมเกิดคุณค่าต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นธรรมหรือหมดไปได้ เช่น ปัญหาส่วนบุคคล ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหาทรัพย์สิน เป็นต้น พนักงานสอบสวนจึงควรหลักพรหมวิหารธรรม และฆราวาสธรรม มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ประชาชนมีความสุขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับสยามรัฐเล่มที่ 10,15. พระนคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2500.

กรมตำรวจ, “คำสั่งกรมตำรวจ ที่ 774 / 2537 เรื่อง การกำหนดหน้าที่การงานของตำแหน่งในสถานีตำรวจ”, 2537 (อัดสำเนา).

พ.ต.อ.ชัชวาล สุขสมจิตร, “เอกสารบรรยาย กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน”, งาน 2 ฝ่ายฝึกอบรม สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ”, 2541.

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี, ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ตอน 2 ลักษณะที่ 8 บทที่ 1 ข้อ 208, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมตำรวจ, 2525.

ชัยทัศน์ รัตนพันธุ์, “ปัญหาการอำนวยความสะดวกในการสอบสวนคดีอาญา ศึกษากรณี กองบัญชาการตำรวจนครบาล”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ไสว ลอบลัด, “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสถานีตำรวจนครบาลกับสถานีตำรวจภูธร”, สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกริก), 2545.

แสง วีระสวัสดิ์, **หลักการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา**, กรุงเทพฯ : ฝ่ายป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม กรมตำรวจ 2530.

สง่า ดวงอัมพร และ ประดิษฐ์ กล้าณรงค์, **การสืบสวนสอบสวน ภาควิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ**, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2531.

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล. **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**, กรุงเทพฯ : เจริญรัตน์การพิมพ์, 2552.